

Р. Шварце,
д.е.н., професор Центру дослідження довкілля імені Гельмгольца (Німеччина),
О.М. Сущенко,
д.е.н., професор кафедри інноваційних бізнес-технологій,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана,
sushchenko@kneu.edu.ua

ЗЕЛЕНЕ ТА СТІЙКЕ ПОВОЄННЕ ВІДНОВЛЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

1. Результатом повномасштабного вторгнення та військової агресії з боку росії по відношенню до України спричинили безпрецедентні збитки. Так, станом на початок 2024 року, збитки, завдані Україні перевищили 138 млрд дол. США. В той же час, для відновлення функціональних спроможностей пошкоджених або зруйнованих об'єктів необхідні майже 500 млрд дол. США (The World Bank, 2024).

2. Процес повоєнної відбудови та зміцнення миру буде сконцентрований на місцевому рівні, оскільки міста є важливим економічним агентом. Зокрема, майже 70 % населення України перед початком війни проживали в містах, де найбільша щільність спостерігалася в Донецькій, Луганській, Запорізькій областях (VOXUKRAINE, 2022). З початком повномасштабної агресії росії у 2022 році мільйони громадян змушені були змінити своє місце проживання, що призвело до зростання навантаження на міську інфраструктуру в центральних та західних областях країни.

3. Саме повоєнне відновлення повинно забезпечити стійкість економіки, суспільства та довкілля до подібних викликів у майбутньому. Фактично, мова йде про покращення стійкості до пов'язаних ризиків або посилення здатності до швидкого відновлення у випадку настання катастрофи, а також підвищення якості управління ризиками (англ., *resilient*) (UNISDR, 2008). Досягнення поставленої мети повинно відбуватись на основі принципів «*building forward better*» (укр., «відновлення з поступальним рухом вперед») та «*leaving no one behind*» («охоплення всіх верств населення») (GFDRR, 2017; UN, 2024).

4. Покращення стійкості країни до ризиків може відбуватись з використанням технологій та підходів, які дозволять відновити функціональні спроможності на докризовому рівні. Проте в такому випадку слід зважати на вимоги фінансового ринку та враховувати політичні аспекти. Зокрема, світові фінансові ринки поступово переходять на використання принципів сталого фінансування, які передбачають врахування екологічних, соціальних та управлінських аспектів в процесі прийняття інвестиційних рішень (англ. *Environmental, Social and Governance, ESG*).

5. Так, офіційним напрямком для подальшого розвитку країни було обрано вектор європейської інтеграції. В той же час, Європейський Союз (ЄС) є лідером в питаннях формування ринку фінансів сталого розвитку (англ., *sustainable finance*), де питання декарбонізації, скорочення використання обмежених ресурсів та вирішення соціальних питань знаходяться в центрі уваги. Зокрема, прийняті правила щодо сталого інвестування, розкриття нефінансових ризиків та стандартизації зелених облігацій вже змінили правила гри на ринку ЄС (ЕС, 2021; ЕУ, 2020). Враховуючи євроінтеграційні прагнення України, післявоєнне відновлення повинно бути спрямоване на посилення стійкості до нефінансових ризиків, а відбір відповідних проектів – на основі принципів сталості.

6. Враховуючи обмежені технічні можливості України у сфері сталого фінансування, існує необхідність у покращенні інституційних спроможностей. Це дозволить не тільки розробити правила оцінки збитків, підготовки та відбору проектів, а й полегшити мобілізацію фінансових ресурсів (див. рис. 1). Створення управлінського елементу дозволить тимчасово компенсувати брак технічних спроможностей уряду і спростити процеси повоєнного відновлення за рахунок наступних компонентів: попередження ризиків; усунення ризиків; адаптація до ризиків; розбудова стійкості до ризиків; забезпечення сталості отриманих результатів.

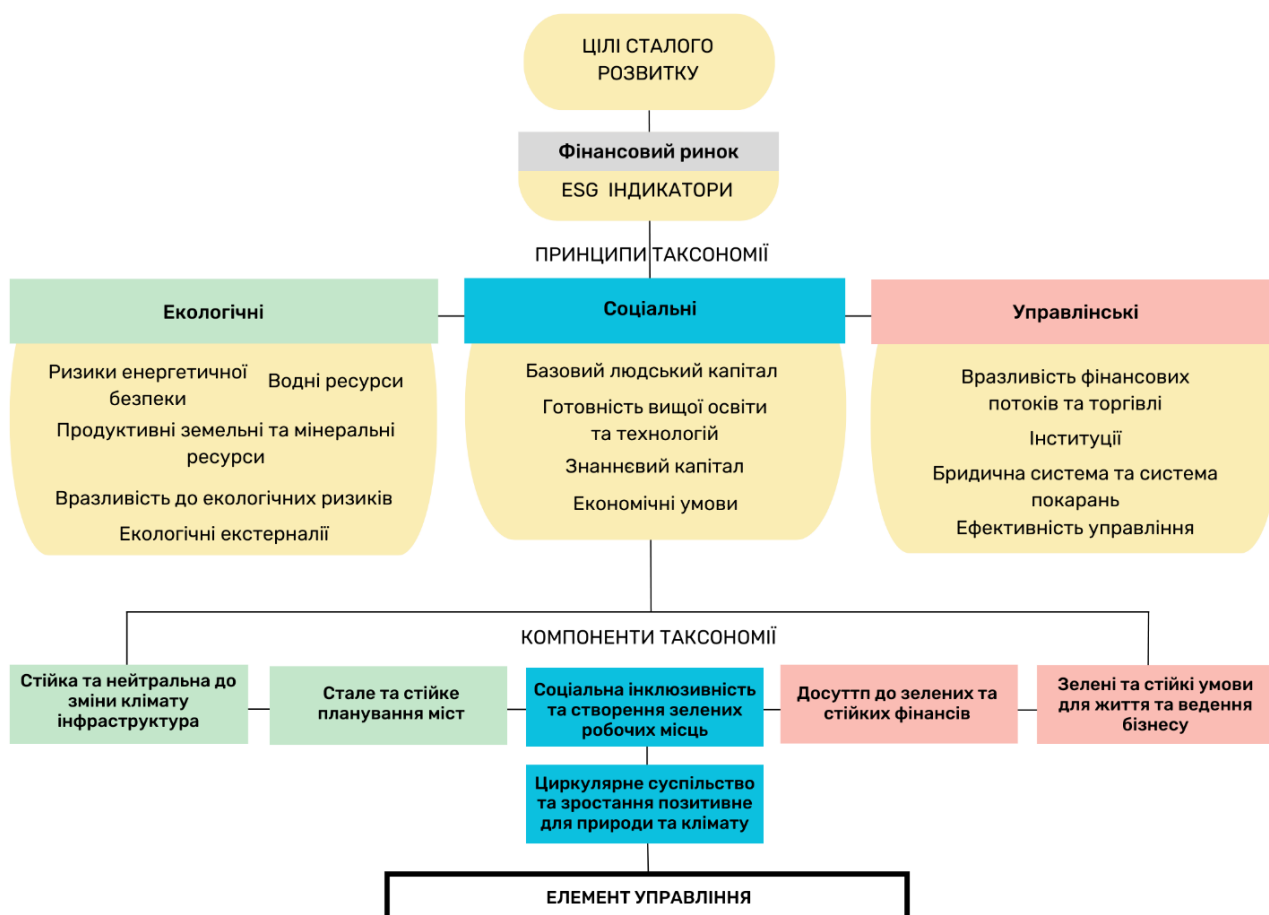

Рис. 1. Інституційні передумови для забезпечення повоєнного відновлення на основі принципів сталості.

Джерело: Sushchenko O., Schwarze R., 2023.

7. Розробка підходів до підготовки та фінансування проектів в рамках процесу повоєнного відновлення на основі принципів сталості полегшить комунікацію з фінансовим ринком. Це, у свою чергу, стане передумовою не тільки для мобілізації фінансових ресурсів, а й полегшить процес інтеграції України до ЄС.

Список використаних джерел

1. Sushchenko, O., Schwarze, R. (2023): Green and resilient urban recovery (case of Ukraine) *UFZ Discussion Papers* 3/2023, Helmholtz-Zentrum für Umweltforschung - UFZ, Leipzig, 42 pp.
2. EU (2020): REGULATION (EU) 2020/852 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment, and amending Regulation (EU) 2019/2088, URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN>.
3. EC (2021): The Recovery and Resilience Facility, URL: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en.
4. UN (2024): It is time to build forward together, URL: <https://www.un.org/en/desa/it-time-build-forward-together>.
5. GFDRR (2017): Building Back Better in Post-Disaster Recovery, URL: https://www.gfdr.org/sites/default/files/2017-09/Building%20Back%20Better%20Guidance%20Note_0.pdf.
6. UNISDR (2009): 2009 UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction, URL: https://www.unisdr.org/files/7817_UNISDRTerminologyEnglish.pdf.
7. VOXUKRAINE (2022): Урбанізація в Україні, URL: <https://voxukraine.org/urbanizatsiya-v-ukrayini>.
8. The World Bank (2024): Ukraine. Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA3), URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>.